

El papa Benet XVI fullejava un llibre que li acabava de regalar el president polonès Lech Kaczynski durant una visita al Vaticà, el gener de 2006.

La reserva del conservadorisme

Polònia és la reserva europea del catolicisme més conservador i té l'Església menys evolucionada del món. El paper positiu del papa Joan Pau II, sobretot per haver contribuït a democratitzar el país, s'ha difuminat després de la seva mort. Ara es comencen a veure els drapets d'una Església sense la qual no es pot imaginar la Polònia actual.

Més d'un 90% dels polonesos són catòlics, entre un 60% i un 70% dels quals practicants. La influència de l'Església catòlica a la vida política, social i cultural del país no és comparable a la de cap veí —ni tan sols a l'Alemanya de Joseph Ratzinger— i les ramifications al Vaticà hi perviuen més enllà de la mort de Joan Pau II.

De fet, Karol Wojtyła, en més de 26 anys de pontificat (de l'octubre de 1978 a l'abril de 2005), va donar un

pes i una rellevància a la seva església com no ho havia fet cap més papa entre els seus compatriotes.

A Joan Pau II se li atribueix un paper molt important en la revolució que va encapçalar el sindicat Solidarnosc, des de les drassanes de Gdansk, i també a la fi de la dictadura comunista. La passió que va despertar entre el poble polonès la figura del papa només era comparable a l'aversion, por o antipatia envers el règim comunista. El seu grau de simpatia personal, més enllà de les fronteres de Polònia, fins

i tot feien oblidar el conservadorisme que menava el seu concepte de fidelitat al dogma, o la persecució a què va sotmetre els representants de la modernització de l'església, com ara el brasiler Leonardo Boff. La feina més dura era acomplerta pel seu cardenal de ferro, Ratzinger, anomenat el *gran inquisidor*.

El nomenament de Ratzinger com a successor de Wojtyła va fer témer la cosa pitjor. L'Església alemanya en coneixia —i n'havia patit— prou bé la línia dogmàtica, allunyada dels

representants de la fracció més obrerista i propera al moviment ecumènic, com ara el cap de la Conferència Episcopal alemanya, Karl Lehmann.

Ratzinger es va estrenar amb una moderació que feia pensar que potser caldria desdir-se i rectificar alguns dels esquemes o recances amb què hom n'havia rebut l'elecció. Dos anys més tard, hi ha qui veu arribat el moment d'oblidar-se d'aquells efectes òptics o il·lusions.

A Polònia, en canvi, la línia vaticana és vista com la confirmació del *tal com ha de ser*. Sembla com si de cop s'hagués acceptat el papa alemany -i, per tant, no gaire de fiar, per la històrica antipatia veinal- com un autèntic polonès, o el fidel successor de la línia que fins i tot Wojtyla va mirar de suavitzar. És a dir, si els polonesos són més papistes que el Papa, Ratzinger sembla ser més polonès que no ho va ser el seu predecessor, en el sentit del conservadorisme.

Ratzinger, el *segon* de Wojtyla durant bona part del seu pontificat, va adoptar com a propis alguns dels col·laboradors i assessors de Joan Pau II en vida. Va ser el cas del seu secretari personal, Mieczyslaw Mokrzycki, que va passar per línia directa de l'un a l'altre, fins que, fa uns quants mesos, va ser nomenat arquebisbe de Lviv, a Ucraïna, amb la intenció de consolidar més enllà de Polònia les posicions vaticanes.

Els padrins Kaczynski. La mort de Wojtyla va deixar Polònia enfonsada en una tristesa com pocs europeus es poden imaginar, en el cas que el papa hagués estat compatriota seu. Durant dies, tot el país va ser una processó d'ànimes en pena, de santuari en santuari, entre ofrenes i càntics, entre lloances, tant per part del món eclesiàstic com dels herois de Solidarnosc. Polònia havia quedat òrfena i havia perdut, de passada, el seu ciutadà més universal.

Dos anys més tard, un altre cognom polonès fa la volta al món: Kaczynski. En aquest cas, però, amb més titulars negatius que no pas positius. Els bessons Lech i Jaroslaw, president i primer ministre, són un maldecap europeu constant, amb unes sortides de respecte als socis de la UE. I també

un factor d'inestabilitat interna. No representen l'anticomunisme alliberador i democratitzador, sinó el més recalcitrant. Un dels seus puntals cap al poder va ser, també, la representant del catolicisme més reaccionari: l'emissora de ràdio Maryja, dirigida pel redemptorista Tadeusz Rydzyk.

Des d'aquesta emissora es va fer campanya electoral clara pel Partit Llei i Justícia dels Kaczynski i també per la Lliga de les Famílies Poloneses, encara més conservadora. Al marge del discurs polític, conservador i populista, aquesta emissora de ràdio s'ha deixat anar, aquests darrers temps, amb agressives campanyes xenòfobes i antisemites fins a la viscleritat absoluta. Rydzyk, envalentonat per l'èxit electoral dels seus protegits, ha anat tan lluny que fins i tot ha rebut amonestacions del Vaticà, espantat per tot allò que s'arriba a dir des de les ones de Maryja. Una mica com allò que passa amb les sortides de mare de la COPE.

El poder de ràdio Maryja no és il·limitat, com tampoc no ho és el dels Kaczynski. Hi ha qui apunta que la radicalització dretana i ultraconservadora d'aquesta fracció eclesiàstica i política pot esdevenir el principi del final del catolicisme menys crític, fins i tot en un país on teòricament fins ara no s'havia qüestionat l'Església i on el catolicisme és sinònim d'identitat nacional.

La cacera de bruixes i el cas Wielgus. Per si mancaven elements corrosius en l'evolució post-Wojtyla, a començament d'any va esclatar l'escàndol Stanislaw Wielgus. L'arquebisbe de Varsòvia va haver de renunciar des de la catedral de la capital polonesa i pràcticament el mateix dia en què havia de ser investit per al càrrec, el 7 de gener passat, després d'una intensa nit de consul-

A Polònia, la nova línia vaticana és vista com la confirmació del 'tal com ha de ser'

tes amb el Vaticà. En qüestió d'hores, es va convertir en escàndol allò que des de setmanes enrere anava explicant la premsa: Wielgus, home de l'església, havia treballat per a la policia secreta comunista. Es a dir, que havia estat confident i agent del règim contra el qual Wojtyla, Walesa i tants més havien combatut, des de la parròquia o des de la mobilització sindical, fins a menar Polònia a la democràcia.

El Vaticà de Ratzinger havia badat. Potser per la condició de polonès i hereu de la tradició de Wojtyla, potser per algun forat no aclarit en les estructures de la Santa Seu. El cas és que ningú, o si més no ningú rellevant en l'organigrama del papa, no havia investigat el passat de Wielgus, a qui Ratzinger havia nomenat per ocupar la plaça més cobejada -després de Cracòvia- de l'església polonesa. El Vaticà va quedar en evidència i els Kaczynski, novament més papistes que el papa, es van fregar les mans. Tenien amb l'escàndol de Wielgus una eina més per a afavorir la seva fal·lera anticomunista.

L'Institut de la Memòria Nacional havia fet sortir a la llum el passat no tan sols de Wielgus, sinó de desenes de capellans i noms importants de l'Església que també havien col·laborat amb el règim. El pla dels Kaczynski de *revisar* les biografies no únicament dels homes de l'església, sinó de la resta del país, tenia un argument de pes. El Vaticà va ensopegar en el cas Wielgus, els Kaczynski van veure com se'ls obria el camí cap a una llei verificació que podia afectar el destí d'un milió de persones. El mes de març d'enguany va entrar en vigor aquesta normativa, que obliga aquestes persones a declarar si van ser confidents de la policia comunista o no, sota l'amenaça de perdre la feina i de quedar inhabilitats professionalment. Més enllà dels problemes de credibilitat sorgits al si de l'Església catòlica, fins ara inqüestionable, els Kaczynski es van dotar d'un instrument polític destinat a impulsar la cacera de bruixes anti-comunista.

Gemma C. Serra
Berlín